

איש דברים. אנחנו קוראים פרשת דברים סמוך לתשעה באב קרוב לאלפיים שנה. הפרשה מדברת אילינו בצורה הכי ברורה. מה עבודת השי"ת הנדרשת מאיתנו בימים אלו. ראשית לכל להפסיק להתלונן. להפסיק את העניין של ממרים הייתם עם ה'. כל פעם מחדש נדהמים מכל מיני "מכות" שאנחנו חוטפים. אנשים צעירים שנפטרים. אנשים חולים במחלות קשים מנשוא. מה משה רבינו מציע לנו בפרשה, שמוע בין אחיכם. לפני שאתם לוקחים צד, תקשיבו אחד לשני. משה רבינו הואיל לבאר את התורה באר היטיב. כל אחד יכול ללמוד את התורה כדי לקיים מצוותיה. אין דבר בתורה שנשאר אצלנו מכוסה. אם נקשיב לדברי תורה, בודאי היה בנו יותר כוח לדון לכף זכות. הדברים הראשונים, לשנן איך שמעו את הנרגנים ונפלו בפח שלהם. הקב"ה נתן לנו חכמה, בינה ודעת כדי להתבונן בכל טענה וטענה ולראות את השקר הגדול המסתתר מאחורי הטענות. גם בימים אלו, אנחנו רואים "בשידור חי" איך לוקחים את הדברים הכי ישרים ומעקמים אותם בצורה שאין בה ולו טיפת הגיון. אבל, השקר שחוזר על עצמו שוב ושוב קנה שביתה בלב תועי דרך. כאן הם התגלו במלוא שפלותם. אנחנו רואים עד כמה הזוי להיות אדם שאינו שומר תורה ומצוות. עד היכן איבדו את שלושת סימני היהדות, רחמנים, ביישנים וגומלי חסדים. לנו, שומרי הגחלת, חייבים לקחת מוסר, שזה הזמן להפסיק את המחלוקות הקטנוניות שבתוכינו. להנגיש את התורה והמצוות לכל מי שרוצה להצטרף. להרבות במעשים המקדשים שם שמיים. אזי נזכה לסיפא של ההפטרה, אחרי כן יקרא לך עיר הצדק קריה נאמנה. אנשים שתוכם כפרם וברם כתוכם, נקיי כפיים וברי לבב. כאשר נסיר את מחיצות הקטנוניות של התופשי תורה שלא ידעו את השי"ת, היינו שיש בהם מידות מושחתות, פשוט נתקן את המידות הדרושות תיקון, מיד נזכה לציון במשפט תפדה ושביה בצדקה, וצום החמישי יהפך ליום של ששון ושמחה בבית המקדש השלישי בהר מרום הרים ושמחת עולם על ראשינו.

מקדש ברנע. הוא מדבר פארן וכנסעו מחורב בשנה שניה בעשרים בחדש כמו שכתוב בפ' בהעלתך ויסעו מהר ה' לרך שלשת ימים. ולמעלה כתוב בתחלת הפרשה ויהי בשנה השנית וכתוב בתורה ויסעו בני למסעיהם ע"פ ה' ממדבר סיני וישכון הענן במדבר פארן ואח"כ הולך ומספר היאך באו למדבר פארן שבתוך כך ויהי העם כמתאווננים והתאוו תאוה שעל כך נקרא שם המקום קצרות התאוה ומשם באו לחלרות ושם נטרעה מרים ונסתהו שם שבעת ימים ואחר נסעו העם מחלרות עד שצאו ויחנו במדבר פארן וזהו וישכון הענן במדבר פארן שאומר למעלה וזהו אחד עשר יום מחורב שהיו הולכין לרך הר שעיר שלשה ימים כמו שכתוב ויסעו מהר ה' לרך שלשת ימים ובצבעה ימים שלא נסעו עד האסף מרים הרי עשרה וציוס אחד עשר נסעו מחלרות ויחנו במדבר פארן הוא קדש ברנע שמסם נסתלחו המרגלים כמו שכתוב וילכו ויצאו אל משה ואל אהרן אל מדבר פארן קדשה

וגו' וגרס העון ונגזר גזירה להשלמת עכבתם מ' שנה כמו שכתוב לפנינו והימים אשר הלכנו מקדש צרנע עד אשר עברנו את נחל זרד שלשים ושמונה שנה עד תום כל הדור וגו' ומ"פ ונסב את הר שעייר ימים רבים זה היה לאחר שנסעו מקדש עד שבאו להר ההר על גבול ארץ אדום בשנת הארבעים כל זה פירשתי אני הלעיר מפירוש כתב ידו של רבינו. כי רבי אלעזר מצליינאי העמידני על האמת. ועתה אשוב לפירוש רבינו שמואל ז"ל וכן הורה לי הרב מי חכם ויצן את זאת כי פסוק זה לא נכתב אלא לפי שכתוב לפנינו ונסע מחורב ונלך את כל המדבר הגדול והנורא דרך הר האמורי ונבא עד קדש צרנע סמוך לארץ ישראל שמקדש צרנע שלחו מרגלים ונסתהו שם ארבעים שנה לכך הוא כן כשנסעו מחורב ללכת דרך הר שעייר דרך ישרה היו יכולים ליכנס לארץ ישראל באחד עשר יום עד קדש צרנע אבל לפי שחטאו ונסב את הר שעייר ימים רבים עד ארבעים שנה וגו' וזהו שאמר לפנינו ונסע מחורב ונבא עד קדש צרנע צימים מועטים שאין בהם כי אם מהלך אחד עשר יום אבל מקדש צרנע שלחתם מרגלים ונסתהיתם ארבעים שנה בחטאתיכם: הנה דברי הרשב"ם אשר ידוע כמקצרו, מאריך להסביר בטוב טעם ודעת המכוון של דברי משה רבינו, בתוכחתו לפני מותו. הרוצה לתקן, עליו לדעת שיש לערוך חשבון נפש מקיף על כל מה שעשו במדבר. ממה ואיך הכל התחיל. כמה קשה לעזוב מקום תורה. במקום תורה ידוע שניתן לחיות בהסתפקות. חיי צער תחייה. ברגע שנסעו מהר סיני, ממקום התורה, החלה ההתדרדרות, החלו התלונות של כאבי רגליים של המתאוננים עד שנפלו לפח של המרגלים. זה גרם למשפט ארבעים שנה וכו' ואומר עם תועי לבב הם והם לא ידעו דרכי. אלו שיכלו לדעת יותר מכולם, אלו שראו יותר מכולם, דווקא אלו אכזבו יותר מכולם, כמו שמשה רבינו מסכם, ממרים הייתם מיום דעתי אתכם. זה המסר של משה רבינו לכל הדורות. ללמוד לקח לפני שהקב"ה צריך ללמדינו. לפני אם לא בחימה שפוכה אמלוך עליכם. זה דרך האמת. לשוב בתשובה ולחיות בחשבון. להודות על כל נשימה, לעבדו על כל יום שנותן לנו לראות עולם מופלא. אזי יראה שאכן בניו רוצים להקים שכינתא מעפרא, יחזיק בדינו ויוליכינו קוממיות לארצינו.

ורביכם, צעניני הדין ותביעת ממון, וזה ספר להזכיר את פשעם שאע"פ שצטרף אותם שיכנסו לארץ בלתי שום מלחמה שהיה ענינה רב התועלת והכבוד יותר מכל נכסיהם ועניניהם צמדבר לא נמנעו מלעורר דברי ריבות איש על חבירו באופן שהולך למנות מדרגות שופטים עד שכל עשרה מהם היו כריכים לדין פרטי ואין זה כי אם מרוע לב: דברי הספורנו מדהימים. ממש מתאימים לימינו אנו. הנה עדיין אנחנו מתפלשים בסוגיית קמצא ובר קמצא, על שנאת חנם. החכם מכל אדם למדונו בקהלת מה שהיה הוא מה שיהיה. עד שלא ניקח את עצמינו לידיים לחשוב מה המקור של כל כך הרבה רוע, חוסר פרגון. בתי הדין מלאים דיני תורה על שכנים שללא סיבה מונעים לאלו הנמצאים במצוקה לבנות עוד חדר. מנין נובע צרות עין במידה כה גדושה. משה רבינו שבע מהמריבות הללו. עד כדי כך שלכל עשרה יהודים היו צריכים למנות דיין. אולי בלשון זמנינו לבנות שטיבל של הפלג הזה או האחר של ישיבה / חסידות פלונית. העצה היעוצה היא הבו לכם אנשים חכמים ונבונים, כעניין עשה לך רב. שיש לו בינה מבין דבר מתוך דבר להסיר רוע הלב ולקרר הלבבות. לכן גם נאמר עשה לך רב ולא קנה לך רב. כדי שהעשייה תהיה מקובלת ומתקבלת.

ויאמרו טובה הארץ אשר ה' אלהינו נתן לנו. מי הם שאמרו טובתה יהושע וכלב, לשון רש"י מספרי. ואני תמה, אם כן מה הטענה הזאת עליהם, וראוי שיאמינו לעשרה יותר מן השנים. אולי טען עליהם, כיון שהקב"ה הודיע

אתכם שהיא ארץ טובה וגדולי השלוחים והלדיקים שבהם אף הם מעידין כן, היה לכם להאמין, כי האחרים מפני מורך לב אמרו מה שאמרו: והנכון מה שפירשתי פס, שכולם הודו לפני משה ואהרן וכל העדה ואמרו צאנו אל הארץ אשר שלחתנו וגם זאת חלב ודבש היא וזה פריה, והנה כלם בהסכמה אחת בטובת הארץ, אבל בחזק העמים ההם המסו את לבבם. ואחרי כן צראותם כי יהושע וכלב יחזקו את לבם למלחמה, צאו שאר המרגלים אל בני ישראל שלא לפני משה והולילו דבה על הארץ שהיא ארץ אוכלת יושביה, וזהו ותרגנו צאהליכם. וגם העם לא יזכירו לפני משה הדבה הזאת, כי יכחישם שלא אמרו כן בתחלה, והודו שהיא טובה וגם זאת חלב ודבש, אבל אמרו למשה אנה אנחנו עולים אחינו המסו את לבבנו לאמר עם גדול ורס ממנו. ועל כן יאמר להם משה עתה, אמת הוא כדצרכים שהעם ההוא גדול ורס, אבל ה' ילחם לכם ככל אשר עשה עמכם ממלכים ועד הנה. וזה טעם וצדק הזה אינכם מאמינים בה' אלהיכם, שאין העכבה אלא ממיעוט אמנה. הנה כל הפרשה כפשוטה ומשמעה: הרמב"ן משמיענו מה הי' הפשע המחריד של המרגלים והבוכים. לית מאן דפליג שכולם הודו שטובה הארץ מאד מאד. לכן חטאם חמורה בכפליים. המרידה הישירה בהקב"ה, חוסר אמונה מוחלט. מכאן מובן מאד שמשנה רבינו אומר לעם ממרים הייתם. אין לך מרד גדול מחוסר האמונה שהקב"ה יכול להנחיל להם את הארץ לאחר שראו במו עיניהם מה שהקב"ה עשה למצרים. זה אומר עד כמה יש לדקדק בכל תלונה על מה היא נאמרת ועוד יותר נגד מי. אילו היו טיפה יותר זהירים היו מונעים מאיתנו הבכיה לדורות.

כי הקשה ה' אלהיך את רוחו ואמץ את לבבו. אין הלשון הזה נאמר בהקב"ה אלא על הרשעים הגמורים כפרעה וסיחון שכבר נתחייבו מלך רשע למנוע מהן לרכי התשובה, וכיון שהם צאים כנגד הש"י ומורדים בו, הקב"ה מחזק את לבם שאפילו יראו לחזור בהם אין מספיקין צידם, ולא מלינו צתורה ויחזק ה' לב פרעה אלא עד שהזכיר ארבעה פעמים ויחזק לב פרעה ויכבד לבו, ויכבד לבו, ויכבד לב פרעה. וכענין זה מלינו צלחיהו שאמר ואתה הסבות את לבם אחרונה: רבינו בחיי מלמדינו את דרכי הנהגת השי"ת, כל עוד שיש לאדם שבריר של תקוה לשוב בתשובה, הקב"ה ימתין לו. אבל, כאן בסיחון ועוג שנכנסו למלחמה לא להם, הראו שאינם שונים מפרעה שאיבד את האפשרות לחזור בו מפני כובד לבו. משה רבינו בעצם מלמדינו להתבונן, לא להכנס למצב של עקשנות, עקשות ודווקאיות. מצבים אלו הרסו את עירינו והחריבו את מקדשינו. אם היו שומעים בקול ירמיהו הנביא לא לרדת מצרימה לאחר רצח גדליה בן אחיקם היו יהודים אלו נשארים בחיים. הדווקאיות, העקשנות הטפשית, המיטה עליהם אסון וממיטה עלינו אסונות יום יום. אם בר קמצא הי' קם והולך מפני שאינו רצוי, לא הי' נחרב בית המקדש. העניין של להיות דווקא, להתעקש בלי שכל, בלי טעם, זה חורבן עצמי. גם אם בעל הבית הי' קצת יותר סלחן היינו עדיין מקריבים זבחי רצון. אבל, היות שהיו להם מידות מושחתות, הקב"ה סייע בידם להחריב ביתו ולשרוף היכלו. מכאן נלמד, להעביר על מידותינו, לסלוח ולעבור הלאה לסדר יומינו כדי שנוכל לעבור לסדר היום לו אנו מצפים. כהן עומד ומקריב תמידין כסדרן ומוספין בהלכתן.